

Postanowienie z dnia 12 stycznia 1998 r.

I PKN 450/97

Przewodniczący SSN: Barbara Wagner, Sędziowie SN: Józef Iwulski,
Walerian Sanetra (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 1998 r. sprawy z wniosku Komitetu Założycielskiego Krajowego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność 80" z siedzibą w S. przy uczestnictwie Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność 80" z siedzibą w W. o wpis do rejestru związków zawodowych, na skutek kasacji uczestnika od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 marca 1997 r. [...]

p o s t a n o w i ł:

o d d a l i ć kasację i zasądzić od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy kwotę 100 zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy "Solidarność 80" z siedzibą w W., jako uczestnik postępowania w sprawie rejestracji Krajowego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność 80" w S., wniósł kasację od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 5 marca 1997 r. [...], którym Sąd ten oddalił apelację strony skarżącej od postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Warszawie z dnia 17 października 1996 r. [...]. Sąd Wojewódzki postanowieniem z dnia 17 października 1996 r. wpisał do rejestru związków zawodowych w dziale B Krajowy Niezależny Samorządny Związek Zawodowy "Solidarność 80". Postanowienie to zostało utrzymane w mocy przez Sąd Apelacyjny z tym, że w treści postanowienia Sądu Wojewódzkiego z 17 października 1996 r. dodano uzupełnienie (po słowach "w dniu 6 września 1996 r."), wprowadzając zwrot "ze zmianą przyjętą 17 października 1996 r."

Komitet Założycielski Krajowego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność 80" zgłosił w dniu 11 września 1996 r. do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie wniosek o rejestrację tego Związku. Do wniosku została załączona uchwała, podpisana przez 32 osoby, o utworzeniu Krajowego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność 80" z siedzibą w S., a nadto statut związku i uchwała o wyborze Komitetu Założycielskiego z wykazem osób wchodzących w jego skład, zawierającym imiona i nazwiska, miejsce zamieszkania oraz podpisy wymienionych osób. Postanowieniem z dnia 3 października 1996 r. Sąd Wojewódzki wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestnika, wpisany już do rejestru, związek zawodowy NSZZ "Solidarność 80" z siedzibą w W. Uczestnik postępowania wnosił o oddalenie wniosku zarzucając, iż wśród członków założycieli nowo powołanego związku jest trzech emerytów, a także, że nazwa Krajowego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność 80" niewiele odbiega od nazwy już istniejącego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność 80", przez co narusza jego dobro i mu szkodzi. W toku rozprawy dnia 17 października 1996 r. członkowie Komitetu Założycielskiego wyrazili zgodę na zmianę § 14 statutu. Nanieśli tę zmianę w tekście statutu, składając podpisy przy poprawce i pod tekstem statutu.

Postanowieniem z tego samego dnia, Sąd Wojewódzki w Warszawie wpisał do rejestru związków zawodowych w dziale 8 Krajowy Niezależny Samorządny Związek Zawodowy "Solidarność 80" z siedzibą w S., działający na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granicami w oparciu o statut uchwalony w dniu 6 września 1996 r., uznając iż zostały spełnione wszystkie wymagania, określone w art. 12 i 13 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234 ze zm.) oraz że statut jest zgodny z przepisami tej ustawy. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego nazwa związku ubiegającego się o rejestrację została tak ujęta, że odróżnia go od związku już wpisanego do rejestru związków zawodowych. Okoliczność, że w nazwach obu związków występuje określenie "Solidarność 80" nie może być uważana za naruszenie dobra i interesu prawnego już zarejestrowanego związku NSZZ "Solidarność 80", tym bardziej, że założyciele KNSZZ "Solidarność 80" wywodzą się z tego pierwszego Związku.

W apelacji od tego postanowienia NSZZ "Solidarność 80" z siedzibą w W.

podtrzymał dotychczasowe zarzuty, dotyczące braku uprawnień niektórych osób do założenia związku zawodowego, a także dotyczące nazwy nowego związku. Poza tym zdaniem skarżącego, treść § 14 statutu uchwalonego 6 września 1996 r. przewidująca, że członkowie NSZZ "Solidarność 80" zachowują przynależność do KNSZZ "Solidarność 80" bez potrzeby wypełnienia nowych deklaracji, narusza interes zarejestrowanego związku.

Na podstawie materiału dowodowego zebranego w postępowaniu w obu instancjach Sąd Apelacyjny ustalił następujący stan faktyczny: dnia 6 września 1996 r. w Ł.i na zebraniu z udziałem 33 osób, pracowników z różnych regionów kraju, w tym trzech emerytów (Mariana J., Mariana W. i Mieczysława G.), podjęto uchwałę o utworzeniu związku zawodowego pod nazwą Krajowy Niezależny Samorządny Związek Zawodowy "Solidarność 80" z siedzibą w S. Członkowie założyciele podpisali listę obecności [...]. Sporządzono protokół z przebiegu zebrania, w którym uwzględniono podjęcie uchwał o założeniu związku, wyborze Komitetu Założycielskiego, a w końcu o przyjęciu statutu związku [...]. Ponadto 32 osoby uczestniczące w zebraniu złożyły swoje podpisy pod treścią uchwały, oznaczonej numerem 1/96 o założeniu związku i wyborze Komitetu Założycielskiego [...]. W dniu 11 września 1996 r. Komitet Założycielski złożył do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie wniosek o rejestrację Związku. Do wniosku zostały załączone: uchwała o utworzeniu związku podpisana przez 32 osoby, statut związku oraz wykaz osób wchodzących w skład Komitetu Założycielskiego. W dniu 17 października 1996 r., 23 osoby spośród założycieli związku podjęły uchwałę o zmianie statutu, przyjmując w § 14, że członek związku nie może należeć do innego związku zawodowego, a członkowie należący do NSZZ "Solidarność 80" zarejestrowanego w 1991 r. po wystąpieniu z tego związku mogą uzyskać przynależność do KNSZZ "Solidarność 80" bez potrzeby wypełnienia nowych deklaracji.

Zgodnie z art. 12 ustawy o związkach zawodowych prawo do uchwalenia statutu przysługuje wyłącznie założycielom związku i tylko te osoby są uprawnione do uchwalenia zmian w statucie przez siebie uchwalonym, gdy wprowadzenie tych zmian ma nastąpić przed zarejestrowaniem związku. Takich kompetencji nie ma Komitet Założycielski, który uprawniony jest tylko do dokonania czynności związanych z rejestracją związku zawodowego. Z tych względów dopiero uchwała podjęta dnia 17

października 1996 r. przez założycieli związku doprowadziła do skutecznej modyfikacji pierwotnej wersji § 14 statutu. Z tą zmianą - zdaniem Sądu Apelacyjnego - nieaktualne stały się zarzuty apelacji dotyczące treści § 14 statutu (w poprzednim brzmieniu). Według tego Sądu nie zasługuje na uwzględnienie najdalej idący zarzut uczestnika, zmierzający do wykazania, iż 6 września 1996 r. na zebraniu w Ł. nie podjęto uchwały o założeniu związku, a przedłożona Sądowi uchwała została podrobiona przez dopisanie jej treści do listy obecności. Przeprowadzone przed Sądem Apelacyjnym na tę okoliczność dowody nie podważyły przedłożonego przy rejestracji dokumentu, zawierającego treść uchwały o założeniu związku z podpisami i danymi jego założycieli.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy o związkach zawodowych obowiązki sądu rejestrowego ograniczają się do sprawdzenia, czy zostały spełnione wymagania określone w art. 12 i 13 ustawy o związkach zawodowych oraz czy statut związku jest zgodny z przepisami ustawy. Oznacza to, że sąd bada czy została podjęta uchwała o założeniu związku przez co najmniej 10 osób uprawnionych do tworzenia związków zawodowych, czy uchwalony przez te osoby statut jest zgodny z ustawą o związkach zawodowych (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 września 1991 r., I PRZ 3/91, OSP 1992 nr 5 poz. 119), a zatem także, czy spełnia wymagania określone w art. 13 tej ustawy. Poza tym sąd rejestrowy sprawdza, czy założyciele związku wybrali ze swego grona komitet założycielski w liczbie od 3 do 7 osób. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanej sprawie wszystkie te wymagania zostały spełnione. W świetle art. 2 umowy o związkach zawodowych emeryci mają ograniczone prawo koalicji, polegające na prawie wstępowania do istniejących związków zawodowych, ale bez możliwości tworzenia związku. Jednak udział tych lub innych nieuprawnionych osób w tworzeniu związku nie ma wpływu na skuteczność czynności podejmowanych w celu założenia związku, o ile pozostałych uprawnionych założycieli jest co najmniej dziesięciu, a członków Komitetu Założycielskiego co najmniej trzech. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego tylko trzy osoby spośród 33 założycieli i tylko jedna osoba z 7 osobowego Komitetu Założycielskiego nie spełnia ustawowych kryteriów uprawniających do założenia związku.

Odnosząc się do zarzutu uczestnika związanego z nazwą tworzonego związku Sąd Apelacyjny podkreślił, że w art. 13 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych

minimalizuje wymagania, od których zależy rejestracja związku zawodowego. W odróżnieniu od przepisów regulujących powstanie innych osób prawnych (np. spółek prawa handlowego, stowarzyszeń) statut związku zawodowego powinien tylko określać "nazwę związku". Nie oznacza to jednak, że nazwa ta może być przyjęta zupełnie dowolnie. Musi ona co najmniej pozwalać na identyfikację nowego związku w gronie związków zawodowych już funkcjonujących i wpisanych do rejestru (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 1996 r., I PR 1/96, OSP nr 12/1997, poz. 216, z glosą S.Steliny, OSNAPiUS 1997 nr 13 poz. 243).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego i to wymaganie zostało spełnione. Przyjęcie przez związek ubiegający się o rejestrację w zasadniczej części nazwy już istniejącego związku zawodowego NSZZ "Solidarność 80" usprawiedliwione jest wspólnym rodowodem obu związków, przy czym inicjatywa powołania nowego związku jest efektem rozłamu w istniejącym już związku. Z kolei dodanie do nazwy dotychczasowego związku określenia "krajowy" stanowi dostateczny element identyfikujący nowy związek. Nie bez znaczenia dla tej oceny jest to, że nazwa związku już wpisanego do rejestru, wywodzącego się z ruchu "Solidarności" jest tak powszechnie znana, że nawet niewielka jej modyfikacja wystarczająco wyodrębnia nowy podmiot w obrocie społeczno-gospodarczym.

W kasacji podniesiono zarzut naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 14 ust. 2 ustawy o związkach zawodowych oraz naruszenie dóbr i interesu prawnego uczestnika "poprzez akceptację podobnej nazwy własnej zawartej w nazwie Krajowego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego, tj. "Solidarności 80" z siedzibą w S., właściwej jedynie w odniesieniu do NSZZ "Solidarność 80" z siedzibą w W.". Ponadto podniesiono w niej, że przed datą 17 października 1996 r., kiedy to Sąd Wojewódzki zarejestrował KNSZZ "Solidarność 80", brak było uchwały założycieli związku o zmianie treści § 14 statutu tego Związku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji (biorąc pod rozwagę z urzędu jedynie nieważność postępowania - art. 393¹¹ KPC). Granice kasacji wyznaczają zaś w szczególności jej podstawy, przez

które należy rozumieć zarzuty dotyczące naruszenia konkretnie wskazanych przepisów prawa materialnego, przez błędną ich wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (art. 393¹ pkt 1 KPC) lub przepisów postępowania, jeżeli uchybienia te mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 393¹ pkt 2 KPC). W kasacji nie został postawiony zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego, co prowadzi do wniosku, iż Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu sprawy, nie może badać merytorycznej zasadności ustaleń faktycznych dokonanych w zaskarżonym wyroku. Stąd też przy rozpoznawaniu kasacji musiały zostać pominięte te jej wywody, w których polemizuje się z ustaleniami dotyczącymi faktów dokonanych przez Sąd Apelacyjny, a w szczególności ze stwierdzeniem, iż przed wydaniem postanowienia o rejestracji KNSZZ "Solidarność 80" przez Sąd Wojewódzki (17 października 1996 r.), dokonana została zmiana § 14 statutu przez upoważnione do tego gremium, tj. zebranie założycieli Związku. W postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest zasadniczo związany ustaleniami faktycznymi dokonanych w zaskarżonym wyroku. Podważone one mogą zostać jedynie w sposób pośredni przez postawienie zarzutu, iż przy rozstrzygnięciu sprawy doszło do naruszenia prawa procesowego (jeżeli uchybienie mu mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy) i wykazanie w kasacji, że naruszenie takie w istocie miało miejsce. Mając na względzie, iż w kasacji NSZZ "Solidarność 80" zarzut naruszenia procedury sądowej (przez wskazanie naruszenia konkretnych przepisów postępowania i uzasadnienie takiego twierdzenia, czego wymaga art. 393³ KPC), nie został w ogóle postawiony. Sąd Najwyższy rozpoznając sprawę zmuszony był pominąć te wszystkie kwestie i zarzuty, które zostały w niej podniesione, a dotyczą elementów faktycznych podstawy rozstrzygnięcia. W związku z tym, Sąd Najwyższy nie rozważał także zagadnienia, jakie znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy ma to, że w świetle materiałów zebranych w sprawie, a pośrednio także i zarzutów kasacyjnych, nie powinno budzić wątpliwości, iż w chwili wydawania postanowienia przez Sąd Apelacyjny obowiązywał § 14 statutu KNSZZ "Solidarność 80" w zmienionej postaci, nie zaś w tej, która była kwestionowana przez uczestnika postępowania.

Z uwagi na sposób określenia w kasacji jej podstawy zarzuty dotyczące błędów w ustaleniach faktycznych zawartych w zaskarżonym wyroku są bezprzedmiotowe. Natomiast zarzut naruszenia art. 14 ust. 2 ustawy o związkach zawodowych jest bezpodstawny. Sąd Apelacyjny słusznie - powołując się na postanowienie Sądu

Najwyższego - przyjął, że nazwa KNSZZ "Solidarność 80" pozwala na dostateczną identyfikację tego Związku wśród istniejących związków zawodowych. Trafnie przy tym podniósł, że nazwy związków zawodowych wywodzących się z ruchu "Solidarności" są powszechnie utrwalone w świadomości powszechnej i stąd utworzenie nowego związku, który w swej nazwie nawiązuje do "Solidarności" ("Solidarności 80"), nie stanowi zagrożenia dla obrotu społeczno-gospodarczego.

Na uwadze tu należy mieć, że w zakresie tworzenia związków zawodowych obowiązuje (wynikająca także z ratyfikowanych przez nasz kraj Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy) zasada wolności związkowej, co oznacza konieczność minimalizowania ograniczeń i wymagań, od których ma zależeć powstanie związku zawodowego i jego wejście do sfery obrotu prawnego. W myśl art. 14 ust. 2 ustawy o związkach zawodowych sąd odmawia rejestracji związku zawodowego, jeżeli nie zostały spełnione wymagania określone w art. 12 i art. 13 lub jeżeli statut związku zawodowego jest niezgodny z przepisami ustawy, zaś według art. 13 pkt 1 tej ustawy statut związku zawodowego określać ma nazwę związku zawodowego. Ustawa o związkach zawodowych nie precyzuje przy tym żadnych wymagań dotyczących tego jaka to ma być nazwa, co - gdyby ograniczyć się tylko do wykładni językowo-logicznej tego przepisu, - prowadziłoby do wniosku, iż może być to nazwa dowolna, w tym także taka, która powtarza nazwę związku już istniejącego. Zdaniem Sądu Najwyższego w niniejszym składzie, wykładnia taka prowadziłaby jednakże do nadmiernej arbitralności i do nieporozumień - które mogłyby z kolei prowadzić do nadużyć - i stąd za słuszne uznaje on stanowisko wyrażone między innymi w postanowieniu tego Sądu z 5 czerwca 1996 r., z którego wynika, iż nazwa nowego związku musi odróżniać się jakimś wyraźnym elementem od nazw związków zawodowych wcześniej zarejestrowanych. Nie oznacza to jednakże, iż w nazwie tej nie mogą się powtarzać pewne, nawet istotne, elementy nazwy związków zawodowych wcześniej zarejestrowanych, zwłaszcza jeżeli wywodzą się one z tego samego nurtu związkowego. Warto przy tym zauważyć, że swego czasu w postępowaniu zmierzającym do rejestracji NSZZ "Solidarność 80" związek ten w gruncie rzeczy przyjmował właśnie przedstawiany wyżej sposób wykładni przepisów ustawy o związkach zawodowych, odrzucając wywodzącą się z odmiennych założeń argumentację NSZZ "Solidarność", podobnie jak miało to miejsce gdy rejestrowany był np. NSZZ "Solidarność 80"

Region D., którego rejestracji NSZZ "Solidarność 80" się nie sprzeciwiał, a nawet ją popierał. Na rzecz trafności stanowiska, które znalazło wyraz w zaskarżonym kasacją postanowieniu, przemawia także porównanie regulacji zawartych w ustawie o związkach zawodowych z przepisami innych ustaw regulujących tworzenie innych niż związki zawodowe organizacji społecznych i politycznych. W szczególności w myśl art. 11 ust. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. Nr 98, poz. 604) nazwa, skrót nazwy i symbol graficzny partii politycznej powinny odróżniać się wyraźnie od nazw, skrótów nazw i symboli graficznych partii już istniejących. Analogicznej reguły nie znajdujemy w ustawie o związkach zawodowych, a to oznacza, iż ustawodawca nie wymaga w niej, by w szczególności nazwa związku zawodowego wyraźnie odróżniała się od nazw innych związków zawodowych. Wystarczy jeżeli nazwa nowego związku różni się jakimś ważnym elementem od nazw już zarejestrowanych związków zawodowych, co w szczególności może polegać na dodaniu do nazwy związku istniejącego jakiegoś dodatkowego elementu słownego (wyrazu lub wyrazów), gdyż zapewnia to jego dostateczną identyfikację w obrocie prawnym i społeczno-gospodarczym.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====